

VASS JUDIT

MÓRICZ ZSIGMOND ÉLETE, PÁLYAKÉPE (1879-1942)

ÉLETE

forrás: Wikipedia (szerkesztettem, lerövidítettem, kijavítottam).

https://hu.wikipedia.org/wiki/M%C3%B3ricz_Zsigmond

ld. még Móricz ppt.

<https://vassjudit.hu/2020/04/03/moricz-zsigmond-elete-palyakepe-ppt/>

Móricz Zsigmond (Tiszacsécse, 1879. július 2.^[1] – Budapest, 1942. szeptember 5.^[2]) magyar író, újságíró, szerkesztő, a 20. századi realista prózairodalom legismertebb alakja.

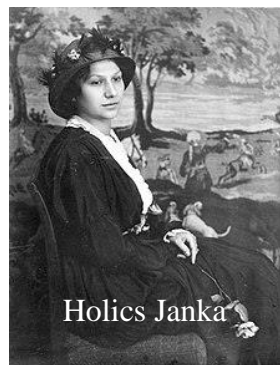
Édesanyja Pallagi Erzsébet (1859–1924), aki református lelkész leánya volt, édesapja igazi, kemény ötholdas magyar parasztember: Móricz Bálint (1851–1919) földműves, építési vállalkozó, aki egy ideig módos parasztgazdának számított.

Móricz Zsigmond [Debreceni Református Kollégiumban](#) folytatta tanulmányait, ahonnan 1894-ben [Sárospatakra](#) került. Mivel itt meglehetősen rossz tanuló volt és egyedül érezte magát, a kisújszállási gimnázium igazgatója, egyben anyai nagybátyja, Pallagi Gyula, 1897-ben magával vitte [Kisújszállásra](#), ahol végül 1899-ben Móricz letette az érettségi vizsgát jó rendű eredménnyel.

[Debrecenben](#) 1899–1900-ban református teológiát hallgatott, majd jogra járt, segédszerkesztője volt a [Debreceni Hírlap](#)nak.

1900 októberében Budapestre költözött, a fővárosban jogot és bölcsészetet tanult, azonban nem tett tanári szakvizsgát. Nagy élmény volt számára, hogy [Négyesy László](#) stílusgyakorlatain részt vehetett. Ezek az összejövetelek sok kezdő művész számára adtak biztos kiindulást és alapokat. Móricz itt találkozhatott többek között [Babits Mihállyal](#), [Kosztolányi Dezsővel](#), [Juhász Gyulával](#), [Tóth Árpáddal](#).

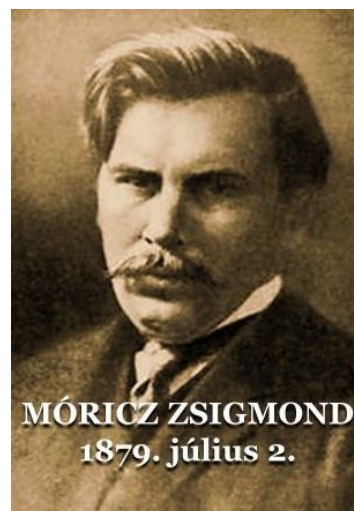
Megélhetési okokból különböző hivatalokat vállalt, egyetemi tanulmányait sohasem fejezte be. 1903-ban [Mikszáth Kálmán](#) hívására Az Újság gyermekrovatának szerkesztője lett. A [Kisfaludy Társaság](#) megbízásából népdalgyűjtésbe kezdett, s 1903–1905 folyamán [Szatmár](#) falvait járva rengeteg dalt, köszöntőt, találós mesét, játékot gyűjtött. Neki köszönhetjük a [kállai kettős](#) szövegét is.

Holics Janka

1905-ben házasságot kötött **Holics Eugénia** tanítónővel, azaz Jankával. Három leányuk (Virág, Gyöngyi, Lili) maradt életben, fiuk meghalt.(Lányai az **Erzsébet Nőiskola** növendékei voltak!) Házasságuk 1925-ben Janka öngyilkosságával végződött.

1908-ban a [Nyugatban](#) megjelent [Hét krajcár](#) című novellája azonnali hírnevet hozott neki, [Ady Endrével](#) is barátságot kötött. Ezt második gyermeke halálakor írta, mély megrendültségében, apai fájdalomában szakadt fel igazi hangja. „Igen késő volt, huszonnyolc éves korom után, mikor rájöttem, hogy voltaképpen csak azt lehet leírni, ami fáj. Ami

MÓRICZ ZSIGMOND
1879. július 2.

megsebz az embert.” Ez az állapota szabadította fel benne a kortársaihoz viszonyítva páratlan élet- és élményanyagát. Sorra születtek sikeres regényei, elbeszélései.

1915-ben a fronton önkéntes haditudósítóként dolgozott, több riportot írt. Üdvözölte a polgári demokratikus forradalmat. A háborúban haditudósító volt, életközeli bemutatást adott a katonasorsról (például: A macska, Kissamu Jóska). Sokat várt az [őszirózsás forradalomtól](#). Az újonnan megalakult Vörösmarty Akadémiának 1918. december 1-jétől alelnöke volt, 1919. február 5-én pedig a [Kisfaludy Társaság](#) beválasztotta tagjai közé. 1919 februárjában írta *A földtörvény kiskatéját*. Eleinte reményeket fűzött a [Tanácsköztársasághoz](#), bízott a változásokban, azonban májusban a kommün diktatórikus módszereit látva kiábrándult belőle.

(A Tanácsköztársaság alatti „tevékenységéért” 1920-ban bilincsbe verve vitték el a fehér terror idején Leányfaluról. VJ kiegészítése)

1924-ben megismerkedett [Simonyi Mária](#) színésznővel. Felesége féltékenységéből 1925 áprilisában öngyilkosságba menekült. Móricz külföldi utazásokkal próbálta enyhíteni önvádoló gyötrelmeit. 1926-ban feleségül vette Simonyi Máriát.

Osvát Ernő halála után, 1929 decembere és 1933 februárja között Babitscsal közösen szerkesztette a Nyugatot, szerkesztői elveiket azonban nemigen tudták összehangolni. Móriczé volt a prózarovat. A folyóiratot igyekezett a „nemzeti koncentráció” orgánumává tenni, megszervezte a Nyugat-barátok Körét, könyvsorozatot tervezett, járta az országot, erdélyi, felvidéki, vajdasági, amerikai magyar szerzők írásait közölte, felkarolta az autodidakta parasztteljesítőket. A Csehszlovákiában tartott felolvasó körútját (1930) követően ismét támadások érték.

1936 szeptemberében találkozott [Littkey Erzsébettel](#), Csibével, akit később lányává fogadott. Kapcsolatuk úgy indult, hogy az író megmentette a húszéves lányt az [öngyilkosságtól](#), amikor az a [Ferenc József hídról](#) akart a Dunába ugrani. Az egykori lelencyerekről mintázta [Árvácskát](#) azonos című regényében. A lány gyerekkori történeteiből 28 novellát írt.

1937-ben szakított második feleségével, Simonyi Máriával is. Ekkor végleg visszavonult Leányfalura. A nehéz időkben e település sokszor nyújtott számára menedéket, lelki vigaszt.

1939-től a [népi írók](#) atyjaként, a [Kelet Népe](#) szerkesztője lett.

1942. augusztus 29-én telefonon értesült arról, hogy Gyöngyi lányának gyermeke született. Annyira meghatódott, hogy leejtette a kagylót, és [stroke](#)-ot kapott. Szeptember 5-én hajnali két órakor hunyt el [agyvérzésben](#), a budapesti Korányi klinikán.

PÁLYAKÉPE

Móricz a nyugatos első nemzedék kiemelkedő prózaírója, a magyar realizmus és naturalizmus első igazi képviselője. Erős szociális érzékenység jellemzi, műveinek többsége a magyar valóság kritikus bemutatása, korrajz. Pályája három szakaszra bontható.

1. korszak: 1908-1919. Móricz, akárcsak Ady, későn talál rá eredeti hangjára. Indulásakor a magyar prózára még a jókais, mikszáthos, romantikus, anekdotázó elbeszélői módszer jellemző. Móricz sokáig az ő nyomdokaikon jár. Áttörést az 1908-ban megírt *Hét krajcár* jelent, ettől kezdve beszélhetünk móriczi realizmusról. Saját bevallása szerint Ady *Vér és arany* c. kötete volt rá felszabadító hatással. Ahogy egy lányának írt levelében mondja: ***”rájöttem, hogy ... csak azt lehet megírni, ami fáj.”***

Első korszakának fő témája a "*magyar Ugar*", azaz a vidéki, konzervatív Magyarország feltérképezése. A téma tehát ugyanaz, mint Adynál, csak míg ő a szimbolizmus eszközével, addig Móricz a kritikai realizmus stílusában fejt ki. Három **regény** emelkedik ki ebből a korszakból: ***Az isten háta mögött***, amely a vidéki magyar értelmiségről nyújt tragikomikus képet, a *Sárarany*, mely a visszahúzó közegben elsüllyedő értékeket rajzolja meg Turi Dani személyében, illetve a *Fáklya*, amely egy fiatal pap korrumpálódását írja meg, azét, akinek útmutató "fáklyának" kellene lennie, de a közeg őt is magával rántja. **Novelláinak** főszereplői parasztok, ebből a korszakból kiemelkedik a ***Tragédia*** és a háború alatt írt ***Szegény emberek***; ezek az alkotások a paraszti lét kiszolgáltatottságát, dehumanizált voltát tükrözik.

2. korszak : 20-as évek. A Tanácsköztársasággal való szimpátiája miatt a fehér terror idején elhurcolják Leányfaluról. Ekkor egy időre lemond a korabeli valóság ábrázolásáról, s megírja a *Légy jó mindhaláligot*, mely ugyan gyerekeregénynek tűnik, Nyilas Misi megaláztatásaiban azonban a felnőtt Móricz szenvedései rejlenek. A 20-as évek közepétől újra a nagy társadalmi kérdések felé fordul, két téma köré csoportosíthatók a művei:

a/ dzsentr-téma - már Mikszáth is ráérezett a dzsentr kérdés súlyára, de ő még szelíd humorral mosolyogja meg ezen réteg anakronizmusát. Móricz már kegyetlen realizmussal leplezi le a dzsentrben a magyar polgárosodás akadályát: *Rokonok* (a magyar közigazgatás korrupcióját leplezi le), *Úri muri* (a dzsentr mentalitás konzervatívizmusát).

b/ a Trianon utáni Magyarország sorskérdései: ekkor írt fő műve az **Erdély trilógia**, mely dokumentumhűséggel megírt történelmi regény a 17. századi Erdélyről, a történelmi köntösben azonban a 20. századi magyar sorskérdések rejlenek. A regény két főszereplője: Báthori Gábor és Bethlen Gábor két lehetséges politikai magatartást, stratégiát testesít meg.

(Irodalmi előképük már ott található Arany János *Buda halála* c. eposzában Etele és Buda személyében.) **Báthori** az álmodozó, akinek nagyívű, demokratikus programja van, de nincs ereje, kitartása álmait megvalósítani. Nagy és független Erdélyről álmodozik olyan időszakban, amikor annak megvalósítása lehetetlen. **Bethlen** Gábor a reformpolitikust testesíti meg, a konszenzus emberét, aki tisztában van az ország bel- és külpolitikai helyzetével, s tudja, hogy csak lassú reformok, a nemzetiségekkel való kiegyezés útján lehet előbbre jutni. (Ez Móricz programja is.)

3. korszak: 30-as évek: Fő téma a parasztság. Móricz, akárcsak sok kortársa, megértette, hogy amíg a magyar parasztság évszázadokkal elmaradva él a társadalom többi rétegéhez képest, addig nem lesz magyar haladás, polgárosodás. Erről szól híres novellája a *Barbárok*, regénye a *Boldog ember*, illetve örökbe fogadott lányának, Csibének élettörténete, az *Árvácska*. Paraszti témájú műveivel Móricz az irodalmi szociográfiának tört utat.